

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

<i>Előfizetsi díjak:</i>	A társulat minden rendü tagjai a lapot tagdíjajkért kapják.	A lap szellemi részét illető cikkekre a szer- kesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénz- tári — az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatainak küldendők.
Egész évre — — — — — 4 trt	—	
Félévre — — — — — 2 „	Kéziratokat nem adunk vissza.	
Negyedévre — — — — — 1 „		

Nehány szó az ösztönről.

(Vége.)

Mindazok az ösztönök, melyek észlelhetők az állatnál akár egyedi, akár faji fentartás szempontjából, megvannak az embernél is. Legerősebb azonban mindannyi között az életfentartás ösztöne. Az undok fekélyekkel borított koldus, kit mindenki elhagyott, megvetett, ki csak azért él, hogy egykor őt is győző künjától a halál fagyos csókja megszabadítsa, ez ösztönnek nem tud ellenállani; sőt minél gyorsabban közelednek végső percei, annál hevesebben ápolja keblében az életiránt való szeretetet. A százéves agastyánnak halványan pislogó életmése, az ifjúnak heves élettüze egyaránt hirdetik az élet után való hatalmas vágyat. A hajótörést szenvedő tengerész elemek hatalmával küzködik egy parányi életért. A sebesült katona a csatatéren környező szívek segélye után sóhajtózik, mert érzi, hogy a halál nem-sokára ellopja életét. Valóban ez ösztön oly hatalmas, hogy az ember sokszor gyalázzal, könyeinek árjával, sőt gonosz, tettekkel is megvásárolja életét.

De ez szinte érthető is, hisz az élők bizonyos borzadályokkal fordulnak el a haláltól, melyet még a természet is borzasztó jelekkel ruházott fel. A végvonaglast, a haldokló lénynek göresős rágásait nyugodtan nem lehet nézni. A halál otthagyja visszariasztó nyomait, melyektől az élők undorral, vagy hidegen fordulnak el. Az éhező medve kikerüli az utjába eső hullát. Az ember elődja az elhervadt rózsát, melyet felsőkorában keblén viselt, melynek illatát gyönyörrel szívta, mert a halál elorozván a virág szépségét, azt rothadásnak indítja. A halál gondolata általában iszonyt kelt „mert midőn meghal az ember, kigyókat és állatokat és férgeket nyer osztályrészül¹⁾”. „Oh halál — sóbajt föl a szent író — mely keserves a te emlékezeted.²⁾”

Ismeretes, hogy a régi pogányok nemcsak isteneiknek hanem különböző bajoknak is p. o. a szerencsétlenségnek, láznak stb. oltárokat emeltek, hogy azoktól megmeneküljenek; a halált azonban nem tisztelték meg ily kitüntetéssel, mert tudták, hogy az ellen nincs óvszer, az elől menekülni nem lehet. Homér a halált a kéréllhetetlen végzet mellé helyezi; Hesiod kesereg, hogy a halál testvérétől, az édes álomtól nagyon ellít, hogy vas szívet rejt keblében és még a halhatatlan isteneknek is ellensége.

A halál rémülettel tölté el a régieket és nevét sem szerették említeni³⁾. A haldokló angol Erzsébet minden kincsét ajánlá föl még egyetlen egy percért, mert a kikerülhetetlen sir iszonyú mérvben ápolja az életösztönt.

II. Katalin még a fekete színtől is visszaborzadt, mert ez a halálra emlékeztette őt. A haldokló XIII. Lajos király, mikor a 15 éves daufinét eléje hozták, azt kérdezte tőle: „hogy hívják?” XIV. Lajosnak, válaszólt a gyermek. A király erőlködve, de neheztelve is felelé reá: „még nem.”

Azért, ha van barátod, ki soha nem kételkedett szavaidban, kételkedni fog beamed, ha őt halálos ágyán figyelmezteted, hogy már meg kell halnia. Ne ütközzél meg barátod e gyöngösgén, mert erre tanítja őt az életfentartásának iszonyú hatalma.

Ez ösztön alól még a növényvilág sem képez kivételt. A letipott fa gyökerei hatványozott mértékben szívják föl a tápanyagokat, hogy ismét felegyenesedjék. Ha a fa gyökereinek tápanyagát egyik oldalról elvonjuk, annál nagyobb erővel keresik gyökerszála az a másik oldalon, hogy a veszteséget pótolják. Es te esodálkozol, hogy az ember oly mereven ragaszkodik az élethez? Végre is a halállal csak az a gondolat békiüti ki, hogy lelke élni fog, mert ő halhatatlan.

Páratlan szerepe van az ösztönnek a hazaszeretet megnyilatkozásában. Itt ész és ösztön párosan működnek; mit ez szül, amaz neveli, később mindkettő dajkálja. Csillagnak szeretnem nevezni ezt az ösztönt, melyet maga Isten gyújtott meg az emberi szívben, hogy míg ez a csillag ragyog, senki se felejtse: „itt éned, haluod kell.” Szóljunk valamit erről az ösztönről is.

Már a pogány Cicero hangsúlyozza, hogy a hazaszeretet ösztöne természetünkben leli gyökerét. Ez varázsolja széppé, kedvessé a földet, hol születünk, változtatja palotává a bogárhátú sárkunybót. Az ember, mikor ezen ösztönhöz társul az ész, erényyné növeli azt, sőt Chateaubriand kétségbe vonja, hogy hazaszeretet nélkül egyetlen valódi erény, egyetlen valódi tehetség létezhessen.

A grönlandi lakó borogó ködtátyóval körülvevett kuny-bója mellett megvan elégedve s nem vágyik más hon után. A középáfrikai néger ép oly boldog a büzbödt gözőket terjesztő mocsarak között, mint a hindu a természet pazar áldásaival megáldott rónákon. Az eszkimó ép oly nehezen válnék meg hullámok által hanyatott sajkájától, mint az arabs száguldó paripájától. Himalaya hegláncolatait a Jöremény foka

1) Jéz Sir. 10, 13
2) U. o. 41, 1.

3) Herder, Wie die Alten den Tod gebildet.

egyenlően tanuskodnak arról, hogy a haza szent! Hol a *Niagara* tompa zugásával tölti be a természet templomát, hol a lavinák leomlái temetik el az utasokat, hazaszere-tetre találsz. Hol az *Amazon* méltóságát teljesen hőmpölyög tova, vagy *Sahara* sivatagja körül, hol a tukaron csergődző cser-mely alig oltja el a lakók szomját, mindenütt megtalá-lod a hazaszeretet szent oltárát. Vagy miért vonakodott *Sok-rates* barátai ajánlatát elfogadni, midőn már minden el volt készítve a szökésre? Oh a haza szeretet varázsa határtalan. Ez esodákat tesz a csatában, *Homérekát*, *Virgiliusokat* szül, a költészetben! Népek úgy, mint egyesek hódolnak e ba-talomnak. A zsidónép negyven évi küzdelemre szánta el ma-gát, csakhogy bejusson az ígért földre. Őseink a hazasze-retet ösztönének engedve hagyták el *Asia* belsejét, hogy *Attila* örökségét vi-szaszerezzék. *Carthago* ostromoltatása a rómaiak által az ókorban, *Páris* megszállása a poroszok által legújabbán a hazaszeretet számos jelenségeiről tesznek bizonyosságot. „A hazaszeretet adott Görögországnak egy *Leonidást*, Romának egy *Regulust*, Magyarországnak egy *Zrínyit*.”

Megható képet rajzol *Chateaubriand* a hazaszeretetről. „Beszélük — ugy mond — hogy a rémuralom napjaiban bizonyos francia menekülni kényszerülvén, megmaradt utolsó fillerein vett egy bárkát a Rajnán. Itt lakott ő, neje és két gyermeke. Pénze nem lévén, vendégszeretetre sem számítha-tott, ha egyik parttól elűzték, panasz nélkül evezett a má-sikra; gyakran mindkét oldalról tildöztetvén, a folyam kö-zepén kelle horgonyt vetnie. Halakat fogdosott, hogy kis családját eltartsa, de az emberek megtagadták tőle még ezt a Gondviselés által nyújtott esekély könyörödományt is. Éj-jel a partra lópozott, egy kis száraz galyt gyűjteni. miből tüzet csinálhasson, mialatt neje halalos szorongatás között várta a szerett családó visszatérét. Négy civilizált nemzet között vaddá kelle lennie e családnak s a világnak nem volt egy szöglete, hová bizton letehetette volna lábait; minden vi-gasztalásuk csak az volt, hogy Francia országközelében bojongván néha azt a levegőt szívhatták, mely az esti szél szárnyain a haza szent földéről lengett feljűk.”¹⁾

Ily magaszent tényekben az ész idomítja az ösztönt. Az embernek fő jellemvonása a gondolkodó képesség lévén, min-den cselekedetében céltudatosan jár el; az állat is célis-merettel cselekszik ugyan, de csak is a cél érzetének, vagy konkrét képzetének vezetése mellett s akkor is az érzet, vagy képzelt érzéki jószág hatása alatt, nem pedig a cél el-vont jószágának ismeretével. Epen azért nincs meg nála az elvont indító okok megfontolása, hanem csak ha-bozás, vagyis ide-oda lengés az ellentétes vonzások között. Nincs szabad választás, hanem önként, de belső boldogság vágyától kényszerítve és egy irányban tereive követi megis-mert javát, inuen van, hogy az ösztön soha el nem fájulhat az állattól; s míg az ember szellemi képessége mellett is gyakra-n szenvedélyeinek esik áldozatul, az állat esendes boldog-ságban éli napjait. Pedig ész és ösztön, — föld és ég a kettő között a különbség s ha az ember mégsem boldogul, lelki nyomorának önmaga, az erkölcsi rend ellen elkövetett vétke az okozója.

Mi lenne az állattól, ha neki is esze volna? e kérdésre csak azt válaszolom: helyesen cselekedett az isteni Gondvi-selés, mikor tőle megvonta az észet, mert az ész minduntalan

megzavarná és akadályozná az ösztön működését ép ugy, mint az embernél teszi. Az ész ugyanis önállóan, egyéni különfeleségben működik s így feltorgatná az ösztön egy-formaságát, minek következtében az állatvilág összbangja tel-jesen megzavarodnék.

Kövessük hát ösztönünket, mert míg eszünkkel társítva működik, cselekedeteink intenzívitasát fokozza, hol azonban ellenkezésbe jut egyéniségünkkel — különösen az érzéki javaknál — óvakodjunk tőle; ilyenkor ellenségünk ké válik; nyílt csatában tehát vele, míg elhatalmasodnék, mert akkor beköti az észet, sőtétben pedig könnyen mélységbe bukhatunk, mert beállott az ösztön elfajulása!

És még egyet. Akárbány nagy tudót a természet szem-lélete vezetett vissza Istenhez. A rétek zöldre, a növényzet vérkeringése, az állatok célirányos működése, az élet, a halál, mennyi tárgy a szemlölődésre! Kérdés-étek meg a filozofusokat mint vélekednek ők az ösztön csodálatos műkö-déséről, valamennyien azt fogják *Göthével* felelni: „a ki eze-ket hallja és látja és még sem hisz Istenben, azon Mózes és a próféták sem segítenek!”¹⁾

Sapientia sat.

Szilveszter Ferenc.

Néhány szó a csik-somlyói főgymnázium áthelyezéséhez

Megvallom, hogy a csik-somlyói főgymnázium áthelye-zésének kérdése fölött olvasott közlemények idáig előttem időtöltésből használt eszmecsereinek, inkább szorakozásnak tűntek föl; most azonban, hogy a „Közművelődés“ hasábjain is igen behatóan és helyesen foglalkozik „Falusi“ úr e té-tellel: már látom, hogy talpra kell állni a székelynek.

Köszönöm „Falusi“ úrnak a Közművelődésben mondott igazságait.

Egy városnak, pláne egy vármegye központjának meg-választása nagyon sok feltételhez van, — kell hogy köve legyen; ennek területe, fekvése, terjeszkedési viszonyai mind irányadók; de ha elfogulatlanul ítéljük meg Csik-Szereda fekvését, s innen aztán fejlődési viszonyaira gondolunk: ösztön bevallhatjuk azt, hogy a központ megválasztása nem volt helyes a múltban; azt merem állítani, hogy ha ma központot kellene a vármegye számára keresni, a választás bizonyára nem Szeredára, hanem Somlyóra esnék.

Kérdezzük meg csak a hivatalnokot, vajlon nem zive-sesebben lakoának-e Somlyón, mint Szeredában, — s azt bizsem, hogy kileneven százalék az én véleményemen lenne.

Vagy nem eléggé meggyőző argumentum-e csak ez az egy is, hogy pár évvel ezelőtt Szereda város képviselő tes-tülete, tanácsa — még lapokban is lehetett olvasni, — miután ő maga belátta, hogy a város viszonyai nem felelhetnek meg a követelményeknek, kijelentette önként a város lefokozá-sát községre.

Ugy találom tehát, hogy azok, kik ma az intézet át-helyezését kívánják, csak egy régi nagy libára akarnak még nagyobb foltot vetni, hogy ha t. i. beleestek egy borzasztóan elhamarkodott dologba — értem a vármegye székhelyének Szeredába való bevitelét — hát vesszen el a tehen után a borjú is.

De uraim, nem oda Buda! En jogot formálok ahhoz,

1) Chateaubriand: A kereszténység szell. I. k. 152 l.

1) Göthe, Schöpfung und Gotteserkenntnis, 352 l.

bogy az intézet Csik-Somlyón maradjon. — Tudják-e azok, kik az áthelyezést akarják, hogy az intézetek Csik-Somlyóhoz s nem más helyhez vannak kötvé: s miként az ősi időben Árpád vezérkarával Munkács fölött kinézte a magyarok leendő hazáját: úgy jelölte meg örök időkre az őszékelység is gyermekeinek egyik neveltetési helyét Csik-Somlyóra.

Azok a nagynevű alapítók, kik családjaiknak érdekében nagy körültekintéssel, megfontalással rakták le az épületek alapjait s meggyűjtögetett vagyonukat alapítványok elhelyezték, azok Csik-Somlyót választották; — semmi más hely, csak Csik-Somlyó; más szóval ez azt teszi: vagy ott, vagy sehol.

Uraim! ha valaki valamely alapítványt tesz valahova, ezt nem azon célból teszi, hogy aztán ide s tova hurcolják az utódok.

Nó dicső Árpád apánk! égi magasságból még el kell azt is nézned, hogy telepítik egykor Budapestet is más helyre, s a Dunát elkommundirozzák más irányba, mert ezt ma így fejezik ki: ezt kívánja a civilizáció.

Az ősi intézményeket megbolygatni s azokkal könnyelműen játszadozni nem lehet, nem szabad.

Tessék az alapítók unokáit, tessék a székelységet megszavaztatni: akarjátok-e azt, hogy őseitek akarata ellenére ma a csik-somlyói főgymnasium Szeredába helyeztessék át, s ha a székelység beleegyezik, ám legyen, de addig hozzányulni nem szabad; ehhez joga van a székelységnek, ezt elvitatni nem lehet.

En uraim az ilyen kísérletezésekből, hogy mit tanultam, megvallom őszintén; azt tanultam: hogy az ősi intézmények sérthetetlen megtartása iránt hova-tovább, annál kevesebb tisztességet látok.

Szegény székelység! lassankint kivetkőző! minden ősi tulajdonságából; az a hely, hol még vigasztalást nyertél, már elhagyatott hely lesz, s a hol a belső székelység kath. intelligenciája nagyobb részben nevedett: az egy félreeső zagnak nevezeték. — Lásd még azt is megéred, hogy a hol annyi jeles ember növekedett s becsületére vált a hazának; azt a helyet, hol évenként bár egyszer megjeleneni jól esik minden székelynek: számon se tartják többé! . . .

Maradjunk hűvek őseinkhez, a hol az intézet annyi időre át dicsőséget szerzett, maradjon meg itt eredeti tisztaságában!

Van itt elég alkalmas helyiség a legmodernebb követeléseknek is eleget tenni, talán tizedrészével annak a nagy összegnek, mibe valaha az áthelyezés kerülne!

En most is azt hiszem, hogy az áthelyezés csak frazís, csak hirlapi kacsa, de nem komoly szándék; úgy gondolja ezt egy Szekely.

A Cantus Gregorianus.

(Irtta: *Tornyai Ferenc*, erdélyi egyházm. áldozópap.)

(Folytatás.)

A Köln-ben 1860-ban tartatott tartományi zsinat az egyházi énekre nézve következőleg határozott: „Nem tagadhatja senki, hogy ama ősrégi énekmod, mely a Gregorianum neve alatt maradt reánk, egyesegyedül az igazi egyházi ének, mindennemű egyházi énekek forrása s semmi más ének ál-

tal nem pótolható. Elrendeljük tehát és megparancsoljuk, hogy ezen Gregorián-ének ismét régi jogaiba visszahelyeztessék s mindég jobban és jobban műveltsék . . .“

„Fontos okoknál fogva alapszabály gyanánt állítjuk fel azt, hogy az év nagyobb részében az egyházi karának (choralis) alkalmaztassék. . . . vebogy valamiképen az, a mi törvény, kivétellé legyen, mi pedig csak a kivétel helyét foglalhatja el. törvénytű és szokássá váljék.“¹⁾

A prágai tartományi zsinat szintén 1860-ban ily formán határozott: „Mint hogy azon ének, mely cantus planus, firmus vagy Gregorianus név alatt ismeretes, egyedül a tulajdonképeni egyházi ének, a püspököknek köteleességük lesz egyetemben az egyes egyházak előjáróival egész erőlylyel odahatni, hogy ezen legkifűnőbb énekmod alkalmazása mindenképpen előmozdítassék. Miért is kell, hogy főképpen a székelsegyházak s a vidék nagyobb templomai tünjenek ki a Gregorianum helyes művelésében és felkarolásában. A papnevelő intézetekben és tanítóképezdékekben pedig ne hiányozzék az alkalom és lehetőség arra nézve, hogy magukat a művendékek ezen énekekben a legalaposabban kiképezhessek.“

Hogy mily előszeretettel és gondnal voltak a legújabbkor pápai is a Gregorianum iránt, kitűnik boldog emlékü IX. Pius pápa 1873 május 30-án a liturgikus könyvek kiadójához, Pustethez intézett leiratából, melyben a többek között ezeket mondja: „Pustet rendkívüli érdemeket szerez magának a kath. valás körül, midőn az egyház liturgikus könyveinek kiadását magára vállalja s hogy a szentséges Atya ohajtra ohajlja, miszerint a püspökök s mindazok, kiknek kötelességök gondot fordítani az egyházi ének és zenére, minden előbbi kiadás kizárásával egyedül ezen kiadást szerezzék meg, s ezáltal karolják fel és műveljék azon éneklési módot, melyet művel a római egyház.“

Dicsőségesen ura kodó Szentséges Atyánk XIII. Leó pápa pedig ismételte elődének eme épen idézett dicséretét s ohaját 1878 nov. 15-én.

A Congr. Hatuum-nak 1883. évi április hó 26-án szentséges Atyánk határozott parancsára közzétett s megerősített decretumában, mely a „Graduale Romanum“ elején le is van nyomtatva, olvassuk: „A pápák midőg nagy gondot fordítottak az egyházi énekre, a legnagyobbat azonban mégis a Gregorianumra . . . . A liturgikus könyvek ezen jelenlegi kiadása tartalmazza a római egyház tulajdonképeni liturgikus énekét. A püspökök, valamint mindazok, kikhez az egyházi ének ápolása tartozik, ismételen és a mennyire csak lehet intetnek, hogy ezen kiadásban foglalt éneket alkalmazzák a liturgiában.“

Némi utánjárással meggyőződhetünk arról is, hogy egyes egyházmegyék püspökei mindehol és mindenkor különös gondot fordítottak első sorban a minden egyházi zene alapjának, a choralis ének sértetlen tisztaságának fenntartására, hol pedig kárt vallott, ennek visszaállítására. S ha ezt elérték, csak mellékesen fordították figyelmüket a liturgikus istentiszteleten kívül megengedett népjáratosságok alatt szükséges és szokásos énekekre, törekedvén mindenek előtt arra, hogy az egyház liturgikus énekeiben oly hathatósan nyilvánuló egységet fentartsák. ezen egység gondos szem előtt tartásával reformáljanak s javítsanak.

A Gregorianumot, mint tulajdonképeni egyházi zenét,

1) Acta et decreta cap. XX p. 122—125.

illetve ennek ismételi felkarolását és ápolását elrendelő főpásztorok között, csak az újabb korból legyen szabad nébányat felemlítenem.

Eső sorban is Regensburg néhai tudós püspökét Riedl Valentint, ki a nagynevű Amberger által indítatva adta ki 1857. április 17-én nagy feltűnést keltő körlevelét, melyben a liturgikus zenéről és a romlott egyházi zene feleslegyezéséről szólva, a Gregorianum-ról mint főtényezőről így ír: „Az egyházi zene igazi megjavítása csak a Gregorianumhoz való visszatérés által lehetséges“ (e. III.) IV. pont: „Szükséges tehát mindennek előtt, hogy a Gergely-féle karének ismét gondosan és állhatatosan ápolassék.“ Az V-ik pont alatt elrendeli az említett megyés püspök, hogy egyházmegyéje minden temploma számára a templom pénzáraból szerzettessék be az „Enchiridion chorale“ (a Graduale Romanum stb. tartalmáé). Sürgősen ohajtja, hogy az egyes templomok előjárói tanitassanak be iskolás gyermekeket a gregorian dal-
lamok éneklésére.“

A 6-ik pontban a többiek között elrendeli, hogy főképp olyan helyeken, hol a kántor egyedül kényszerül énekelni istentisztelet alatt, az illető kántor choraliter énekeljen, azaz az előírt Gregorian miséket. 2)

A trieri püspök 1856. évi május 7-én kibocsátott körlevelében így ír: „Nagyon ohajtjuk, hogy hol ezen felséges ének mód, a Choralis vagy Gregorianum még gyakorlatban van, tartassék meg a jövőben is és ápolassék, mozdíttassék elő; ott pedig, hol nem használják, alkalmazása kiment a gyakorlatból, minél előbb és minden lehető eszköz felhasználásával állíttassék ismét vissza és alkalmaztassék. Mert ez az ének, mely az anyaszentegyház által a Szentlélek különös segédelmével alkotottat s hozottat gyakorlatba, Isten dicsőítésére, szentjeinek dicsőítésére és a lelkeknek a mennyieik felé való felemelésére a legalkalmasabb s legkitűnőbb, úgy, hogy midőn jól s ilendően adatik elő, minden más éneket szépségre, méltóságra és magasztosságra nézve, de egyszersmind a szívekre gyakorló titokteljes hatalmával messze túlszárnyal.“

Breslau néhai herceg-püspöke Heinrich, 1866. január 6-án kibocsátott körlevelében szintén a Gergely-féle karéneket mondja „egyedül s igazi egyházi zenének“, s dicséri azokat a törekvéseket, melyek a Gregorianumnak régi jogaiba való újbóli visszahelyezését célozzák.

A világszerte ismert moralista, Linznek volt nagytudományú püspöke, Müller Ernő 1887-ben egy külön e célból kibocsátott körlevelében azt írja: „az egyház legrégebb, neki sajátos igazi éneke, minden igazi egyházi zenének gyökere csakis a Gergely-féle karének lehet.

(Folyt. köv.)

Állítsunk ifjusági egyesületeket!

(Felolvastatott a „Gyergyói tanító egyesület“-nek 1899. február 9-én Gyergyó-Tölgyesen tartott gyűlésében.)

Ha elgondoljuk az ember rendeltetését és széttekintünk a mai emberiségen, elszorul keblünk szerzett tapasztalatainkon. Hogyne szorulna el szívünk, midőn az emberiséget oly rohamosan látjuk süllyedni az oktalanság állapotába?

2) Bár találkozni hazánkban is főpásztor, ki — végre-valahára, így féle rendeltetést utjánál kántoraink izléstelen szolójásának, melyről ugyancsak tévesen hiszik, hogy jobban tetszik a népnek, mint a latin ének!

nalára; sőt vannak már olyanok is, kik az állatnál is alább süllyedtek.

Hisz látunk embereket, kik ahelyett, hogy kenyerüket fáradsággal és munkával iparkodvának megszerezni, a még atyáiktól verektes munkával megszerzett, megbecsült és nekik hagyott vagyont is elpazarolják, eldözsölnek, s mikor ebből is kikopnak, mint a tücsök, szerencsétleneknek vallják magukat s a helyett, hogy megfogják a dolog végét, ajtóról-ajtóra járva énekelik, hogy őket a sors mennyire üldözi. Felülemelkedtek ezek az állaton? pl. a kis mében, vagy a parányi hangyán? Ezek is emberek?

Látunk embereket, kik megérezve az alkohol szagát, megízelve a szőlő nedűjét, avagy az árpa levét, addig csepegtetik magukba, míg a mindent evő állat módjára, orrukkal a földet tróják. Hát ezek tetül emelkedtek az állaton?

Látunk embereket, kik teremtőjüket, Úrukat, Istenüket nem hogy imádnák és neki hálat adnának, hanem mosdatlan szájukkal éktelelül szidják és káromolják. Hát ezek is emberek?

Látunk embereket, ki a vallásról úgy nyilatkoznak, hogy az csak butáknak való, de egy felvilágosodott embernek nem s nem veszik észre a szerencsétlenek, hogy minden sikkasztó és minden csaló ezt mondja magáról, hogy aztán a megcsaltak és kiraboltak gondolkozhassanak a felvilágosodás üdvös voltáról? Ezért lehet látni oly gyakran szülői könnyes szemeket, kik felvilágosulttan nevelt gyermekükről sirva panaszkodnak, bár sohasz szültek volna; s az ily felvilágosult gyerekektől lehet hallani, hogy durva szavakkal illetik szüleiket, de oly durvakkal, melyeket a tisztesség tilt itt kimondani. S mindezt miért? Mert sokkal felvilágosultabbak, sem hogy Isten törvényeit megtartsanak.

Mert a mai értelemben az a felvilágosodás, ha az anyém és tied között különbséget nem teszek; ha szüleimet nem tisztetem, vagy ha igen, csak azért, hogy aztán annál nagyobb hasznot húzzak belőle; ha becsületnek, barátságának s mindennek, a mi eddig szent és becses volt, pénzben meg tudom szabni az árát.

Az ilyen felvilágosultak, csak pénzt kapjanak, még saját énjüket is eladják.

Hazafiság. No itt ők a legelső, igaz, hogy felvilágosult értelemben, mert míg a régi homályos fejűek életüket és vérüket örömmel áldozták fel hazájukért, addig ők is pennával tele kiabálják a világot, (főleg, ha egy pár forint hasznot látnak), hogy ők ilyen kemény amolyan hazafiak, de ha a puszkapor szagot megérik, köhögni kezdenek és orvosi rendeletre enyhébb levegőre távoznak.

Hisz a jelenleg dúló szocializmus, betyáros anarchia is csupa felvilágosult emberekből áll.

Nem kell nekik se vallás, se haza, de annál nagyobb áhítattal csüngenek a más vagyonának elsajátításán. Azt akarják, hogy a mit más verektes munka után összegyűjtött, megbecsült: azt a felvilágosult kocsmá és naplopókkal osszák meg, hogy legyen, mit a világosságnál eldözsöljenek, hogy később újra kezdhesék az osztozkodást.

De nem folytatom az ily felvilágosultak festését, mert fájdalom, az életben gyakran találkozunk ilyenekkel; csak azt mondom: *Isten nélkül nincs haza s a hazátlanak nincs Istene.* Vagyis, ki Istenét nem féli, nem tiszteli, az hárgogy állítja is, hogy hazáját szereti, mindannyiszor hazudik;

vagy a ki azon helyet tartja hazájának, hol a basát megtömbösi, bárholgy erősitse is, hogy Istent féli, nem hiszem el, mert mindkét esetben, úgy Istenét, mint hazáját, a basáért rettegne féldázoni.

Hogy a mai társadalom ilyen kezd lenni, ezt senki se tagadhatja.

Ezt mi nyugodtan nézhetjük-e, mi tanítók, „kiknek kezén az emberiség, mint kőhóban az arany, meg keresztül!?” Ne engedjük addig kezeink közül ki, míg teljesen emberré, még pedig valódi vallásos emberré nem gyúrtuk, hogy így kitűnő hazafiakat nevelhessünk. Ezt pedig csak az ifjúság tovább nevelésével és oktatásával érthetjük el.

Ezen nevelésről Gyürky Ödön, mint a katolikus nevelés vaszorgalmu előbarcosa, a „Társulati Értesítő” 1898. jan. 30-iki 5. számában a következőket mondja:

„Nevelve a népet, nem csak vallás-erkölcsi szintjét fogjuk emelhetni, hanem értelmi állapotának előmozdításával erősítjük benne a rend, az igazságosság, a jogszerűség érzelmeit, könnyebbé tesszük anyagi megélhetését is, mert számos eszközt adunk kezébe magán segíteni és megrtve mind ezt, erősebbé tesszük a népet az ellentállásra az izgató elméletekkel, a társadalmat bomlasztó áramlatokkal szemben, utját vágjuk minden elégtelenségnek, minden szocializmusnak.

„Katholikus és nemzeti érdek tehát megkezdeni mielőbb ezt a munkát, hozzátálni mielőbb ennek a feladatnak megoldásához. Nemzeti érdek, mert ez által biztosítjuk a haza békéjét és nyugalmát, előmozdítjuk lakóainak szellemi és anyagi helyzetét, védjük a társadalmi rendet s a haza jövőjének alapjait.

Katholikus érdek azért, mert ha a katolikus népre vonatkozó az nem katolikus irányban, katolikus szellemben teljesítjük ezt a feladatot, majd jönnek mások, a mi elleneink, vagy legalább is a vallás dolgában közömbös apostolok, kik meg fogják kezdeni a munkát, a minek eredményében nekünk nem lesz részünk, aminek eredménye reánk nézve ismét csak káros, veszedelmes lehet.

Nekünk magunknak kell tehát hozzátögnünk a munkához, a nép katolikus szellemű neveléséhez, irányításához, nekünk magunknak kell tisztába jönnünk az idevonatkozó eszközökkel, hogy megismervén azokat, azonnal felkaroljuk, megkezdjük a munkát.” — A többi között, ilyen eszköznek van felemlítve felolvasásom tárgya, az ifjúsági egyesületek alakítása is.

Hogy mi és miért kell az ifjúságot egyesületekbe gyűjteni, azt nagyon szépen kifejtette Streiber József, a katolikus ifjúsági egyesületek lelkes apostola, a katolikus egyesületeknek Budapesten, 1896-ban tartott kongresszusán.

Mint 10 éves legényegyesületi elnök, teljes mértékben tudom méltányolni mindazt, a mi eddig a kath. mesterlegények érdekében és javára történt. A mag, melyet Kolping vetett el, hazánkban is jó talajra talált, gyökereit vert s immár terebélyes fává nőtte ki magát. Tudom, mert tapasztaltam, hogy e fa már igen sok édes gyümölcsöt termelt. Mint oly községnek lelkipásztorja azonban, melyben az iparosok mellett a földmivesek osztálya is hatalmas tényező, csakhamar feltáruult előttem a társadalmi munkának egy tágas mezeje, mely mindaddig úgyszólván teljesen parlagon hevert, s ez a földmives ifjúságnak gondozása.

Ezen ifjúság szellemi emelése körül ugyanis, eltekintve az egy-két földművelési iskola, továbbá a „Délmagyarországi földművelők együletét” reuszeresített téli továbbképző tanfolyamok révén elért eredményektől, vajmi kevés történt mindaddig; pedig szükség, nagy szükség van az erre hivattak gondoskodására annál inkább, mert önmagáról gondoskodni nem is akart, de nem is tudott. Sajnos, de ország-szerre tapasztalható tény, hogy a földművelő ifjúság, midőn elhagyja az iskola padjait, a szó szoros értelmében lerázza magáról az iskola porát és ellöki magától annak még gondolatát is, hogy valaha még tanuljon valamit, hogy szellemileg tovább képezze s művelje magát!

De nem is csoda! Hiszen magára hagyatva, kizárva minden műveltebb társaságból, úgyszólván az utcára kilökve teng ez az ifjúság kitíve minden kísértésnek, melynek ellenállani ereje nincs, mely lelkileg, nem ritkán testileg is, tönkre kell hogy tegye azt.

Ily viszonyok közt kiáltó szükséglet képez egy oly menedékhely létesítése, mely egyrészt megóvja a földművelő ifjút mindattól, a mi addig testi satnyulását, szellemi elmaradottságát, erkölcsi süllyedését, hogy egész világosan szóljak: *neveltelenségét* okozta, másrészt módot nyújt, hogy műveltebb társaság, oktatás, tisztos szórakozás által, korunk fokozottabb igényeihez mérten, a műveltségnek megfelelő fokára emelkedjék. Az államhatalom az ifjúságra általában csak a 15-ik életévig terjeszti ki gondoskodását, azontúl magára hagyja azt, még közigazgatásilag sem törődve azal, hogy önmaga vesztére és mások kárára mit mulaszt avagy mit cselekszik.

A társadalomra marad tehát gondoskodni oly intézményről, mely tekintettel lévén az egyszerű földmives-fü szellemi és társadalmi igényeire, mindkettőt kielégíteni képes legyen. Ily intézmény, oly menedékhely, több évi tapasztalásból eredő szerény véleményem szerint, a *kath. ifjúsági egyesület*.

A mondottak után alig szükséges tovább bizonyítanom a kath. ifjúsági egyesület, mint oly intézménynek szükségességét, mely elhagyott földmives ifjúságnak tovább képzését célozza.

Most áttérhetek az egylet tüzetesebb ismertetésére.

Cme: „*Katholikus ifjúsági egyesület*.” Meglehet, hogy a katolikus jelzőben sokan felakadnak; de azoknak csak azt mondom: próbálják meg katolikus szellem nélkül! Alakíthatnak mulató avagy tekező kompániát, egy ideig fenn is tarthatják, de mint homokra épített vár, időnap előtt összeomlik. Így a katolikus jelző semmi szín alatt ki nem hagyandó, annál is inkább, mert e jelleg biztosítását képezi azon rendelkezés is, mely szerint az egyesület valamely szentnek oltalma alá helyezkedik; elnöke, az egyházmegye főpásztorának pártfogása alatt mindig kath. pap.

Célja összegyűjteni az ifjúságot egy keresztény irányú csarnokba, hol taníthatjuk, irányíthatjuk, katolikus lapokat, kath. könyveket adhatunk kezébe, ahol ellenőrizhetjük mulatozásait, játékeit, szórakozásait, szóval egész érzelmi- és gondolat-világát.

A célhoz vezető eszközök: a) példaadás, tisztességes szórakozás, a vallási és polgári kötelességek lelkiismeretes teljesítése; b) népies felolvasások, oktatás-, hit és erkölcsi

történelem, gazdasági és elemi tárgyakból, c) tisztes játékok és mulatságok.

Az egyesület tagjai: alapító, tiszteletbeli, pártoló, rendes és rendkívüli tagok, mely utóbbiak közé a más keresztény vallású ifjak is felvehetőek.

Az egyesület tisztviselői: a papelnök, egy választott alelnök, titkár, pénztáros tanítók és az ifjúság köréből választott rendezők.

Ezekben volt szerencsém az ifjúsági egyesületeket ismergetni, s annak gyakorlati megvalósítására egyesületünk minden tagját kérve kérem. *Páll Albert.*

Titus diadalive.

Róma foruma alján, ott, hol a Via Sacra szelőd emelkedéssel a Velabrumnak tart, a Velia tetején áll Titus Vespasianus imperator diadalive. A belső falak domborműveit nem igen visel meg az idő. A boltozaton a győztes császár megdicsőítve emelkedik az egekbe. Balra a diadalszekeret négy tüzes paripa ragadja magával; a lovakat Róma istennője kormányozza, a császárt Victoria koszorúzza meg. Vele szemben a diadalittas római katonák a ledöntött Jeruzsalem kifosztott templomának kincsei alatt görnyedeznek. Ujjongva mutatnak az áldozatkenyerek aranyasztalára, a hétágú gyertyatartóra, Sion hegyének szinarany barsonzáira. A diadaliv homlokzatán pedig azt olvashatjuk a többi között: „Róma senatusa és népe a győztes Titusnak . . . a ki hazája parancsából . . . megtörte a zsidók népét és porba döntötte, a föld színéről eltörölte Jeruzsalem városát. — Gentem Judaeorum domuit et urbem Hierosolimam delevit.

*

Történt vala Betániában, Máriának és nővérének falujában, hogy az Ur feltámasztotta halottaiból azt, a kit szeretett, Lázárt. A zsidók közül, sokan látván, a miket Jézus eszelekedett, hívének Ő benne. Némelyek pedig közülök a farizeusokhoz menének és megmondák nekik, a miket Jézus eszelekedett. Egybegyűjték azért a főpapok és farizeusok a tanácsot és mondák: „Mit eszelekedjünk? Mert ez az ember sok csodajelet tesz. Ha így hagyjuk őt, mindnyájan bismek majd benne és eljönnek majd a rómaiak és elfoglalják helyünket . . .“ Aznapotl tehát elhatározták, hogy megölik őt.

És megtették. A sírok megindultak, a sziklák megrepedtek, a nap elfödé arcát, csak Jeruzsalem, Sion leánya maradt érzéketlen. Megtörtént; megölték őt, hogy el ne jöjjenek a rómaiak. És a rómaiak nem jöttek el?

*

Krisztus születése után a hetvenes években volt, hogy Róma városát ritka öröm érte. Künn, a Porta Triumphalis előtt, a Vatikán lejtőin, a Tiberis mentén győztes legiók üttettek táborot. A messze keletről jöttek; látták a felhőkbe nyúló Libanon zordon tetejét, a Jordán völgyének zengő ligeteit. Ott fektüdtek a Kedron vize mellett három hosszú esztendőnél tovább; dacosan néztek le rájuk a büszke Jeruzsalem város fala. Szikláiba beletörtött nem egy faltörő

kos, falairól lehullott a támódok serege, akárcsak őszi tájt a sárguló falevél, ha belekap a tákba a dühöngő szélvész. Ki tudná megszámlálni azokat a vitézeket, kik temetetlenül porladoznak el szomorú elhagyatottságban, távol a szeretett hazától. De hát végre még is győztek. Dühös haragjukban kőt kövön nem hagytak, annyi elesett bajtársuk vérét boszúlatlanul nem ttrték. Diadalmasan száguldozott végig a római sas Palesztina földjén, rabigába hajtva a büszke zsidó népet el egészen Arabia sivatagjáig. És most hazatértek, megmondani Rómának, hogy győztek, hogy új dicsőséget vívtak, ki Róma nevének. Diadalmenet kegyeért esdekeltek hát alázatosan dicső hadvezérük Titus és Bellona templomában egybegyűlt honatyák megengedték. Diadalmenetben fog hát bevonnani a győztes sereg a városba, ezért tolong már — alig pirult a hajnal — Róma utcáin ifjú és öreg, ezért üszik örömmámorában Róma városa.

Felhangzik már a Tiberisen túlról is a diadalmenetre készülő tábor lörmája. Zeng a tárogató, a hadikürtök vig hangoságába belevegyül, elnyomja azt a borostyánnal ékített katonák örömrivalgása. „Io Triumpha . . .“ zúg fel itt-ott, „Io Triumpha . . .“ feleli a nép. Io Triumpha . . . dörög minden és morogja vissza a vén Capitolium. Tarkán kigyózik végig a diadalmenet Róma feldíszített utain, a Velabrumon át, a Via Sacrán, a Capitolium lábáig. Elvonnáltak már a magistratusok, senatorok, el a zenekar, az áldozatra szánt állatok Fokozódó lelkesedéssel köszönti a nép a hadfiakat, a kik legyőzött, meghódított föld városainak, tolyóinak, hegyének képeit bozzák. Taposva fogadják Jordán folyóistent, ujjongva szemlélik Genezareth tavának mosolygó mellékét, Libanon százasos cedrusát, Jabbok, Arnon folyó vidékét. Ez volna az a Jericho, melynek falairól annyit regéltek? Így történt volna az egyiptomiak tengerbevezése? Mózes, Abraham szobrai. Salamon . . . Dávid . . . most bozzák a büszke Jeruzsalem képét és szünni nem akaró „Io Triumpha“-be tör ki az egész népség.

De mi ez? Mintha elállna az ujjongók ajkán az örömrivalgás. Meglepetten, némán állnak . . . „Üdvözlégy zsidók királya“ . . . hallik egyszerre és százezer torok kiáltja, tompan zúgja vissza mint felkorbácsolt tenger az egész város: „Ave rex Judaeorum!“ — Kinek szól e köszöntés?

Simon, Gioras fia ő, a zsidók vezére, Jeruzsalem városának utolsó reményeége. Széjjel szeretné tépni ő a nehéz bilincseket, hogy lezussa azokat, a kik így gúnyolják őt, népét. De az a kéz, melyből a győztes római kiesavarta a kardot, tehetetlen esik vissza, népének legjobbjai pedig csak kétségbeeső jajjal felelhetnek a csöcselék gúnyolódására. Jeruzsalem, Jeruzsalem, mivé lettél! Sion, hová lón ékesség! És szivetrepszetően zokog a láncokra vert, meghurcolt zsidó togloly sereg.

Felértek a Capitolium lábáig. Balra az út felvezett Jupiter Capitolinus templomába, jobbra levezet az út oda, a honnan élve senki sem került vissza. És Titus, a győztes fővezér borostyánnal koszorúzott diadalszekerén az ünneplő nép között felvonul a Capitoliumra, Simon, az összetört zsidó nép megvert feje pedig vad katonák szidkózódása, durva csöcselék gúnykacaja között Mamertinus börtöne rideg sziklái zuzza össze fejét . . .

„Actum est“ „Megtörtént,“ jelenti a lictor, és Titus leteszi a Jupiter lábához koronáját, babérkoszorúját . . .

*

Csaknem kétezer esztendő vonult el azóta Róma városa fölött. Titus és győztes legiói elporladoztak, elvesztek nyomtalanul; a Forum, a Capitolium romba dől; csak egy emlék áll még, mintha idő pusztítása nem árthatna neki, mintha túlvilági hatalom örízne és ez emlék Titus diadalive.

Nem messze tőle a Platinus tetején magányos kolostor áll. Onnan hozza erre az esti szellő a siró, kérés, intő, fenyítő szókat: „Jeruzsálem, Jeruzsálem, convertere ad Dominum Deum tuum. Jeruzsálem, Jer, térj vissza Uradhoz, Istenedhez!”

Romdinus.

KÜLÖNFELÉK.

— **Ápril tizenegyedike.** Az 1848. évi törvények szentesítésének évfordulóját ülte meg e napon a hivatalos világ. Az 1898. évi 5-ik törvénycikk nemzeti ünnepé nyilvánította és ez évi kalendárium már piros betűvel hozza. A képviselőház ülést nem tartott és az iskolákban az előadások szüneteltek. — Gyulafehérvárt a székesegyházban ünnepélyes isteni tisztelet tartatott, a melyen Ujfalusi József dr. apátkanonok úr celebrált. Megjelentek azon püspök úr ő méltósága, a városi tanács Novák Ferenc kir. tanácsos polgármester, a kir. törvényszék Nemes Sámuel elnök, a különböző intézetek növendékei tanáraik vezetése alatt. — Szentmise után a főgymnásiumban hazafias ünnepélyt rendeztek.

— **Fehérvásárnap.** A katolikus naptár így nevezi a husvét után való első vasárnapot azoknak fehér öltözetről, a kiknek lelkét egy héttel eöbbs tisztára mosta a keresztvíz forrása. Ezen a vasárnapon jelentek meg utóljára fehér ruhákban, a melyet husvétii keresztsgűk őta az ártatlanság jelentésére mindekkoraig viseltek. Fehérvásárnap! Méltán nevezzük így e napot a mi időnkben is, mert, a kik az egyháznak és a szűlőknek féltett szemé fénye: a gyermekserég megtisztultan a bárány véreben, fehérre mosva mint a hó, a töredelmek szentségében, e uapon szokott előszőr járulni az oltáriszentség vételéhez.

Mily mondhatatlanul bájos e nap a katolikus világ minden vidékein! A gyermeki szívek megnyitni most kezdenek — és kinyitnak mindjárt az Istennek; lelkük most kezd tudatra ébredni — és legottan ábitattal közeledik az isteni titok, a szentséges Eucharistia felé: miként az életadó napsugár felé bajt a most fakadó természetnek minden fűszála, feléje nyílik minden virágja. A nagy, mivel népek katolikus irodalmában meghatóan gyöngéd és kedves művekben jut e nap kellő méltatásra. Epen úgy a szívünket érintik ezek, mint maguk az ünnepies szokások, a melyekkel az első áldozás szent eseményét körülvenni, annak benyomását mélylyé, emlékezetessé tenni igyekezznek s a melyek mását láttuk ma a püspöki kápolnában.

Harminc kis fiú jött ide: kezükben gyertyaszál, szemükben a csodálkozásnál sokkal több ájtatosság.

Nem igen tekintettek csodálkozva, tudták, hogy mi történni velük. Nagyon jól el voltak készülve e napra. Szabó György káplán, az ő hitoktatójuk nem hiába oktatta őket bónapok őta, öröme is telhetett bennük. Mert jóllehet e fiúk

nagy részének anyanyelve nem a magyar, a gondos előkészítést mégis úgy megértették, hogy magyarul is szépen megtelettek minden kérdésre, a mi a szentgyónásra és áldozásra vonatkozik.

Evangéliumkor meggyújtották gyertyáikat, a mi az élő hitet jelenti. A püspök úr az evangéliumból kiindulva a bűnbocsánatról szólott hozzájuk és az ártatlanságban való megmaradásról, a melynek főeszköze a szentáldozás. De az áldozásnál szükséges, hogy Istent keresse az akarunk, szükséges, hogy kivált az első áldozásnál, hűséges kintartást fogadjunk ő neki és barcot, ellenszegülést az ördögnek. — És itt egyenkint felsorolta azon rossz hajlamokat és kívánságokat, a melyek a gyermekkorban bűnre csábítanak; ezek az ördög művei, ezeknek kell ellene mondanók. — És bátran ismételték az ígért, a fogadás szavait. — És bátor szóval ellene mondtak.

Közvetlenül áldozás előtt térdre borult a püspök és az Oltáriszentségre vonatkoztatva fölébresztette a hit, remény és szeretet erőnyait. — Szentmise végével pedig *hálaadásra intte őket*; szívükre kötötte, hogy áldozás után sohse sissenek el mindjárt a templomból hálaadás és szívbéli könyörgések nélkül. Majd letérdelt és velük imádkozott a szűlőkért, az állhatatosság kegyelméért és a megholt hivatottakért.

Igy végződött az első szentáldozás ünnepe a püspöki kápolnában. Leírva talán nem mutatós e pompa, ámde a szívben nyomot hagy. Es ez a fő: Omnis gloria eius ab intus: minden dicsőségünk bennünk vagyon.

Nem egynek nedvesedtek meg szeméi a jelenlétük közül, a míg ezeket láva emlékeztetik visszazállott az ő első áldozásuk boldog napjára.

Közös reggeli várta a fiúkat és emlékül keretbe is alkalmazható szép első áldozási képet kaptak, a mint ez szokás a katolikus világban*.)

— **A gyulafehérvári oltáregyesület** f. hó 9-én tartotta ápril havi — szentségimádással összekötött — isteni tiszteletét. Délután 4 óraker választmányi ülés volt, a melyen megjelent özv. Majláth Györgyné ő Execlája is, kit az egyesület közelebről tiszteletbeli elnökének választott. Püspök úr ő méltósága hosszabb beszédet intézett az egybegyűlékekhez és gyakori áldozásra buzdította a tagokat. Ülés után ő méltósága lytániát tartott, a melyet Szilveszter Ferenc praefectus szentbeszéde előzött meg.

— **Az Emke közgyűlése.** Mint ismeretes az Emke az évi közgyűlést Gyulafehérvárt fogja tartani. A gyulafehérvári fiókkör ez ügyben e hó 9-én gyűlést tartván elhatározta, hogy *szepember hó 10-ét* fogja a közgyűlés napján ajánlani. Azután újra szervezte a választmányt és több folyó ügyet intézett el.

— **Megtérés.** Abrudbányai születésű Török Mária 40 éves özvegyasszony március hó 19-én Kóhalomban az unitárius felekezetből a róm. kath. egyház kebelébe visszatért. A hitvallást P. Szeles Anaklét h. lelkész kezébe tette le, ki alkalmi beszédet intézett a megtérthez.

— **Meghívó.** Az alsófehérmegyei történelmi, régészeti és természettudományi egyesület április 16-án délután 4 óraker

*) Kérnök a felő lelkész urakat, hogy legalább néhány szóval jelezzék lapunknak plébániájuk első áldozási ünnepét, mintegy visszhangul az 1898. III. sz. főpásztori körlevélben adott utasításhoz (de prima communione parochorum.) Szerk.

Gyulafehérvárt a városház tanácstermében választmányi ülést tart, a melyre a t. c. tagok tisztelettel meghívhatnak. Gyulafehérvárt, 1899. április hó 10. én. Az elnökség.

— **Nyilvános köszönet.** Nagys. *Ujfalusi József* dr. kanonok-rector úr apáta történet kievezetése alkalmával az intézet minden növendékét kegyes volt egy-egy firtal megajándékozta. Ugyiszintén nagys. *Steinicz Ede* lelkiigazgatónk kanonokká való kievezetését az intézet növendékeinél egy-egy firtal is emlékezetessé tette. Szeretett előjáróinak e lap hasábjain nyilvánosan is kifejezni obajtja bálás köszönetét: A növendékpapság.

— **Római hírek.** Az április 11-ikére elhalasztott sz. péteri pápai ünnepekre csakugyan elmaradtak. Egyelőre hivatalos tudósítások szerint a legközelebbi vasárnapok egyikére tolták ki azokat. A sz. Atya nagy gyöngösesége nem engedte még meg. De hogy egyelőre nincs komoly veszély, bizonyítja már az is, hogy a sz. Atya elhatározta, hogy újra megkezdte szokott sétáit a vatikáni kertekben és néhány órát a „Leouina“ lugasban fog tölteni. Kedden mint ő Szentsége nevenapján, a „Sacrum Collegium“ tisztelettel, a melyet hosszabb beszéddel fogadott. A kihallgatások száma is megszorodott már. E héten a többi között Matild bajor hercegnőt, Bourbon Lajos özvegyét, felejtethetlen királynékné nővérét fogadta a sz. Atya. A hercegnő kíséretében volt Szarai Irma grófnő, királynékné hű kísérője is édes anyjával. Ő Szentsége kitüntető szíveséggel fogadta még a híres Roza és Zanazio római éég kiküldötjeit, kik remek szobrot nyújtottak át a pápának. A „Civita Cattolica“-t és a „Lateran“-t is kedves meglepetésben részesítette a sz. Atya. A Lateran, XIII. Leó e kedvenc temploma 80.000 lírát kapott, hogy folytatassák a megkezdett restaurációkat. A „Civita Cattolica“ Olaszország e „Magyar Sion“-ja, 50 éves fennállásának örömnappja alkalmával meleg hangon írt levelet kapott a Sz. Atyától, melyben ő Szentsége továbbra is szerény munkálkodásra buzdítja a díszretekkel elbuzozott jezuita író-társaságot.

— **Level Gy6-Alfaluból.** Az 1895. év végén Gy6. Alfaluban némelyek belátva a katolikusok öntudatra ébresztésének elodázhatlan voltát, fáradszhatlan buzgósággal, hozzáláttak egy összefüggő káposc létesítéséhez és törvényszerűen megalakították a Kath. Népkört. Tagok is szép számmal akadtak a jobb érzésűek közül. Három évre szólott az alakulás 1. firt. 20 kros tagsági díjjal. Céldudatos vezetés mellett haladt is a kitűzött irány felé. Lelkes vezetőinek gondjuk volt rá, hogy minél szélesebb körben tegyék kedvelté e zsenge társulatot s e végett az első években bőjti felolvasásokat rendeztek. Erre pedig annál nagyobb szükség volt, mert két-féle kör már addig is működött, s valami uton módon zold ágra kellett ennek is közöztük vergődnie. Tul-ságos sokan nem, de mégis látogatták annál is inkább, mert itt ingyen láthattak, hallhattak és tanulhattak valamit. A harmadik évben már bizonyos esés volt észlelhető. A vezetők is esüggedni kezdettek, bár végkép nem hagytak fel üdvös ténykedésükkel. És mi volt a esüggedés oka? Elmondom, hogyha mások is animót kapnak az ilyenü mikör létesítésére, annál körültekintőbben járjanak el. — A megválasztott pénztárnok lanyha-ága folytán a tagsági hátrálékok folyton szaporodtak. Később, mikor a választmányi gyűlésből kifolyólag kezdette szorítani a hátrálékosokat, már nagy összegnek találták a 2-3 firtot, s e miatt sokan kiléptek inkább, semhogy ennyit fizessenek. Mert az tagadhatatlan tény, hogy a mi néptünk nem szívesen áldoz az effélékre, de

annál többet veszteget a koreszmák büszhödt levegőjére és a testet, lelket egyaránt metélyező pálinkára. — Mig ha 10 kros havi e ekély részletekben rendesen beszedi tölük, nem lesz semmi baj. Jelen év januárjában újolag szervezkedett további három évre. A tisztviselői kar nagy részben megmaradt a főt. plebános úr elnöklete alatt, de a pénztárnok személye változott. És most ismét van reményünk, hogybár lassyan — a kitűzött cél felé haladni fogunk. Szórványosan ugyan, de folyton jelentkeznek új tagok. A kör terjedésére különösen hasznosnak bizonyult a felolvasások továbbfolytatása; mert ezek alatt iratkoztak be a legtöbben. Összesen 5 ilyen estélyt tartottunk böjt I.—V. vasárnapjáig, a melyekben 2—2 felolvasás mellett szavalatok és énekek töltötték ki az időt. A működök neveit nem tartom szükségesnek ideiktatni, elég az, hogy részt vettek benne a felső nép- és az elemi iskola tanítói. Mindannyi pont a kör szellemének és a hallgatók értelmének megfelelően oly szépen volt betöltve, hogy a megjelentek gyönyörrel élvezték, s a végén nem egy hálálkodó szó volt hallható. Már ez első estén reményen felül látogattak el a felolvasásra, végül pedig annyira szaporodtak, hogy nagy része a tágas iskola-terembe nem férhetvén, künn hallgatta, de ott is szívesen. Ha egyebet nem is értünk volna el ez által, arról az egyről bizonyos vagyok, hogy a sok fiatal közül, kik ott megjelentek, azokon az estéken a koreszmák küszöbét egy sem kopptatta.

Miert ne tehetnék meg ezt más helyeken is? Minde-nütt van egy két tanító, vagy más értelmes ember, s ezek — úgy hiszem — szívesen nyújtanak segédkezet a közjó előmezdítésára. Vivant sequentes!

Meglátjuk hányan váltják be Istennek szívökben tett igéretököt, hogy: „Feltámadunk!“?

— **Nyilvános köszönet.** A gyergyó-szárhegyi róm. kath. plebániális templom régi felszerelésének kieserelésében alig egy év leforgása alatt jó példával mentek előre Angi István algonoknó feleségével Laczkó Viktoriával, Ferenc András nagybírtokos feleségével Paskás Erzsébettel és özv. O. áh Tamásné, született Kajtár Anna úrasszony bőkezű adakozásaikkal. A múlt év utolsó felében Angi István algonoknó úr 220 firtért Szent István király és a Boldogságos Szűz olajba festett képeivel egy hármas rudon hordozható, nehéz zold selyemből készült nagy keresztlobogót rendelt a Rétai- és Benedek-cégtől templomunk díszére. A közelmult busvétii ünnepeken ismét kedves meglepetésben részesültünk, midőn a feltámadás emlékére összegyűlvén, a főoltáron Ferencz András bőkezűségéből nyolc darab új, chinaezüstből készült gyertyatartó élénk csillogása vonta magára figyelmünket, s midőn a feltámadási körmenetre özv. Oláh Tamásné buzgósága egy két selyemből készült, Szent Anna és Boldogságos Szűz mint a rózsafüzér legszentebbkirálynéja olajtestemnyit képeivel készített zászlót hozott. A gyertyatartók ára 156 firt., a Mária-lobogóé 92 firt. szintén a fent nevezett cégnél. — Bizonyára a királyi zsoldároknak az Ur földi hajlékának ékességeért dobogó szive lelkesítette nemes szívü adakozóinkat, vele zengvén:

„Uram, szívemből kedvelem

Á fényt, a dísz szent helyeden.

Itt gloriád kitárt helyén

Szeretve hön imádlak én.“ Ps. 25.

Hasson buzgó példájuk tehetősz világi katolikusaink soraiban. Ők pedig megérdemlik jutalmü. hálánkat. De legyen méltó jutalmuk egykor az Ur örök hajlékának örök ékessége. — Templomunk s a hívek nevében. Szárhegyen 1899. ápril hó 10-én. Nagy Antal, káplán.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: **Kórödy Péter dr.**
Szerkesztőtársak: **Bálinth György, Péter János dr., Wagner Sándor, Zlamál Ágost.**

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.